

Srednji folklorni ansambl na gostovanju u Češkoj 2003.g.

Nastup na Svjetskom festivalu folkloru u Francuskoj 2003.g.

Milivoj DRETAR

30 GODINA LUDBREŠKOG KUD-A "ANKA OŠPUH"

Društveni život Ludbrega oduvijek je bio bogat. Iako se radi o malom gradiću, u kojem je poljoprivredno stanovništvo prevladavalo sve do šezdesetih godina 20. stoljeća, gradska kronika zabilježila je niz kulturnih, dobrotvornih i gospodarskih udruženja. 1869. je osnovan Ludbreški vatrogasni zbor, 1878. se uzima kao godina početka rada lokalnog Crvenog križa, 1885. formirana je ludbreška podružnica Hrvatsko-slavonskoga gospodarskog društva, 1886. Ludbreško pčelarsko društvo, 1904. organizirana je "Hrvatska pučka knjižnica i čitaonica", 1908. osnovano je pjevačko društvo "Podravina". Kasnije su osnovani i Salonski orkestar, Teniski klub, Hrvatski sokol, Chewra kadischa, Sportsko društvo...

Žene osnivaju vlastite, ženske organizacije većinom karitativnog tipa. U Ludbregu ih djeluje nekoliko, a osnivaju se i po selima, poput "Hrvatskog srca", "Seljačke sloge", "Katoličke žene". Povrh dobrotvornog i prosvjetnog rada, članovi tih društva često nastupaju i u diletantskim, pjevačkim ili folklornim izvedbama. Izvode se narodne pjesme i plesni prikazi tog kraja koji su najčešće bili vezani za svadbene i pokladne običaje.

Aktivno razdoblje je bilo nakon Drugog svjetskog rata kada se u svakom većem selu osnivaju kulturna društva koja njeguju i folklor. Tako je 1947. u Kutnjaku organizirana folklorna grupa, 1945. novoosnovano KPD "Braća Kavurić" iz Martijanca ima i folklornu sekciju, a slične se osnivaju i Svetom Đurđu, Sesvetama Ludbreškim, Dubovici, Vrbanovcu. Ostala je zabilježena pjesma "Žena pasla racice" koju je 1957. izvela folklorna grupa iz Sesveta na smotri u Ludbregu. Dugu folklornu tradiciju imala su udruženja u bukovečkom kraju, a posebno treba istaknuti RKUD "Franjo Gaži" koje je osnovano 1952. Voditelji društava često su bili prosvjetni radnici ili orguljaši jer posebno glazbeno obrazovanih ljudi nije bilo mnogo.

U Ludbregu folklorne grupe nemaju kontinuitet rada jer se zbog slabijeg odaziva društva često raspadaju. Sam Ludbreg je oduvijek slovio kao više "gospodsko" mjesto pa mladima folklor nije bio atraktivan poput pjevačkog zbora, limene glazbe ili sportskih klubova. No nakon rata djelovala je folklorna grupa o kojoj nije ostalo mnogo zapisa. Poznato je samo da su uspjeli pribaviti 12 kompleta starih i vrlo vrijednih moslavačkih nošnji. Nakon raspada folklorne sekcije, nošnje su pohranjene u ludbreškoj osnovnoj školi. Kasnije su te nošnje činile jedinu imovinu koje je novoosnovano društvo dobilo u nasljeđe.

Nedostatak folklornog društva u Ludbregu se itekako osjećao te je postojalo nekoliko inicijativa da se rad sekcije obnovi. Posebno su se oko toga angažirale radnice aktiva žena ludbreških tvornica "Varteks" i "Budućnost". Dvadeset i dvije žene pristupile su organiziranju rada kulturno - umjetničkog društva, a 9. srpnja 1976. održana je osnivačka skupština novog Društva. Prihvaćeno je da se KUD nazove imenom Anke Ošpuh, poznate partizanke koja je poginula 1944. Skupštinu je svojom nazočnošću uvećao Ankin brat, Josip Ošpuh, koji je KUD-u poklonio sliku svoje sestre. Iz statuta Društva mogu se izdvojiti sljedeći segmenti: "... čl. 1 Kulturno umjetničko društvo "Anka Ošpuh" u Ludbregu samostalna je i samoupravna društvena organizacija za unapređenje kulturne i prosvjetne djelat-

nosti ... čl. 5 Društvu je cilj i zadatak da svestrano razvija i unapređuje kulturnu i umjetničku djelatnost među građanstvom i omladinom; njeguje i propagira kulturno umjetničko stvaralaštvo svog kraja i naroda; djeluje u duhu čuvanja i jačanja bratstva i jedinstva naših naroda i narodnosti..." Za prvu predsjednicu KUD-a izabrana je Biserka Pokos, a tajnicu Nada Crnković. Voditeljice folklorno - muzičke sekcije su bile Ljubica Hranić i Ružica Špikić, a tokom iste godine KUD-u se priključuje dramsko - recitatorska sekcija tvornice "Razvitak" pod vodstvom Mirjane Bošnjak.

Početak novoosnovanog društva je bio težak. Nisu postojala gotovo nikakva financijska sredstva te nije bilo vlastitih prostorija pa se je uvježbavalo u podrumu "Varteksa", Dječjem vrtiću, starom Vatrogasnom domu, Narodnom sveučilištu ili privatnim kućama. Financijskom pomoći mnogih tvrtki i organizacija izrađene su podravske nošnje, a dijelovi nošnji prikupljeni su po selima ludbreške Podravine. Prvi nastup održan je 3. listopada, povodom Dana Općine, a prikladan program su činila partizanska i narodna kola. Do kraja godine udvostručen je broj članova, a sljedeće godine u Društvu ih je već 79. Osniva se tamburaška sekcija te ženski zbor. KUD napokon dobiva vlastitu prostoriju, nabavlja nove nošnje te instrumente za tamburašku sekciju.

O radu ludbreškog KUD-a pročulo se i van tadašnje Općine pa slijede pozivi najprije iz obližnjih mjesta, a poslije i iz udaljenijih poput Korenice, slovenskog Tržiča, austrijskih Radiša. KUD "Anka Ošpuh" postaje nezaobilazni sudionik proslava svih važnijih praznika ili obljetnica, stoga se radu priključuje sve veći broj članova iz Ludbrega i okolnih sela.

U osamdesetima KUD "Anka Ošpuh" započinje suradnju sa RKUD-om "Nikola Tesla" iz Zagreba te KUD-om IPM "Vuk Karadžić" iz Beograda što je rezultiralo bratimljenjem društava, a svake bi se godine održavali tradicionalni bratski susreti u drugom mjestu. Gosstovanja u drugim mjestima te domaćinstva raznih susreta bitno je utjecalo na broj i strukturu članstva KUD-a. Društvu se priključuje sve veći broj djece, zbog čega se stvara dječja folklorna sekcija. Mladi u postojećim sekcijama potiču na osnivanje ritmičke grupe koja bi obrađivala plesove modernog glazbenog profila. Potrebno je napomenuti da je danas ritmička grupa najbrojnija sekcija KUD-a. Šezdesetak djece u svom repertoaru ima trideset plesnih točaka te 5 scensko - plesnih priča.

Započevši suradnju s mladim koreografom Stjepanom Behinom iz Koprivnice, folklorna sekcija je proširila svoj repertoar plesova. Osim plesova iz zavičajne Podravine, obrađeni su plesovi Zagorja, Međimurja, Posavine, Slavonije i Bunjevačkih Hrvata. U rad folklorne sekcije povremeno su se uključivali i drugi koreografi, poput Krunoslave Kovaček, a suradnja je zabilježena i sa Varaždincem Tomislavom Špacom čime je folklor je proširio svoj repertoar na pjesme i plesove primorske i gorske zone. Danas folklorna sekcija funkcionira u tri grupe: veliki folklorni ansambl, srednji i mali folklor, a suradnja je ostvarena i sa Osnovnom školom Ludbreg gdje postoji mala folklorna skupina. Ulaganje u mlađe vrlo je važno za održavanje rada Društva u budućnosti.

Iako je dramsko - recitatorska sekcija prestala sa radom, povremena okupljanja starih članova održavaju nadu da će se u budućnosti rad te sekcije obnoviti. Prigodom obljetnica Društva, bivši članovi izvode točke kojima se upotpunjuje prigodni program. Za razliku od njih, članovi tamburaške sekcije su najzaposleniji. Osim što glazbeno prate nastupe folklornih sekcija, izvode i samostalne nastupe te su njihovi performansi vrlo upečatljivi kod promocija knjiga, izložbi slika, proslava Martinja...

1988. dolazi do osamostaljenja ženskog pjevačkog zbora koji je u sastavu Društva funkcionirao punih 11 godina. Zbor je preuzeo naziv nekadašnjeg Mješovitog pjevačkog

zboru "Podravina" i pod tim imenom djeluje i danas. Sa Zborom je nastavljena suradnja te se ponekad ostvare i zajednički nastupi. Zbog sve većeg i kvalitetnijeg repertoara narodnih pjesama te želje starijih folkloristica da se ponovo uključe u rad Društva, oformljena je ženska vokalna grupa koja se odmah uključila u rad KUD-a. Učiteljica pjevanja je Zdenka Knapić iz Varaždina uz čiju su pomoć usvojene gotovo zaboravljene pjesme našeg kraja.

U skladu sa suvremenim mijenama, došlo je i do manjih promjena u radu KUD-a "Anka Ošpuh". Djelomično je izmijenjen statut Društva, promijenjen je amblem KUD-a, no zadržan je prvotni naziv KUD-a, a došlo je i do manjih promjena u repertoaru Društva. Pojedini članovi KUD-a bili su na bojištima Domovinskog rata, a Društvo je upriličilo niz humanitarnih koncerata za pomoć stradalima u ratu. Stalnim priljevom članova i redovitim radom, Društvo je opstalo, a kada su počela gostovanja po inozemstvu, KUD poprima nove dimenzije. Koliko je domaća publika rado pratila nastupe folklorista i tamburaša, toliko su stranci bili oduševljeni malom skupinom iz Ludbrega. Gostovanja su zabilježena u Austriji, Mađarskoj, Sloveniji, Njemačkoj, Češkoj, Italiji. Folkloristi su posebno ponosni na sudjelovanje na 35. "Balkan festu" u Ohridu (1996.) te dvjema Svjetskim festivalima u francuskom Haguenau (1999., 2003.). Tako opsežan rad financijski su pratili Grad Ludbreg, ali i mnogi privatni sponzori.

Osim tradicionalnih nastupa, Društvo kreće sa snimanjem nosača glazbe, a u reprezentativnom ruralnom ambijentu snimljen je DVD "Podravski svati". U povodu tridesetogodišnjice KUD-a postavljena je etno izložba "Naših prvih 30 godina" sa preko dvjestotinjak eksponata iz vlastitog fundusa i iz posudbe. Oduševljenje posjetitelja izložbe izazvala su ponuđena stara jela podravskog kraja. Za svoj tridesetogodišnje postojanje i aktivan rad Kulturno umjetničko društvo "Anka Ošpuh" je nagrađeno Zlatnom diplomom Hrvatskog sabora kulture. Brončanu i srebrnu diplomu primilo je 26 dugogodišnjih članova.

U spomen na preminulu dugogodišnju predsjednicu i voditeljicu Mirjanu Bošnjak, odlučeno je da se svake godine oko Valentinova upriliči memorijalni koncert "za tetu Miru". U sklopu manifestacije "Deset dana Svete Nedjelje" organiziraju se "Folklorni susreti u Centru svijeta" na kojima sudjeluju prijateljska društva iz Hrvatske i inozemstva.

U vlasništvu KUD-a "Anka Ošpuh" nalaze se vrlo vrijedni kompleti narodnih nošnji iz gotovo svih krajeva Hrvatske. Osim već spomenutih moslavačkih nošnji tu je i tradicionalna podravska nošnja, rekonstruirana prema nošnji iz okolice Bukovca. Ženska nošnja sastoji se od: bijele podsuknje, crvenog šosa, crnog fertuna i bijele bluze sa štirkanim rukavima preko koje se oblači šareni *tibetni* rubac koji se veže na križima. Na glavi udanih žena nalazi se *poculica*, karakteristična ženska kapica sa izvezenim motivima. Većinu tibeta i poculica prikupile su po ludbreškim selima još prve članice. Muška podravska nošnja je jednostavnija, osim bijele *robače*, muškarci bi ljeti nosili jednostavni crni *lajbec*, a zimi vuneneni kaputić. Na glavi je bio obvezni crni *škrlak*. Bogatstvo pojedinca očitivalo se u ukrasnim motivima na prsluku ili kaputiću. Nosile bi se crne, visoke čizme, ženske bi mogle biti i crvene, a bile su ukrašene podravskim simbolima – crvenim srcima. Osim podravskog kompleta, u garderobi Društva mogu se naći stare zagorske nošnje, uključujući jedan primjerak ženske šlingane nošnje iz Jalžabeta, star oko 150 godina; karakteristične crveno izvezene posavske nošnje; stare slavonske nošnje te nošnje bunjevačkih Hrvata iz okolice Subotice. Kasnije je nabavljeno osam kompleta splitskih gradskih nošnji, a planira se izrada ličkih i prigorskih. Novi zadatak koji je KUD preuzeo je istraživanje o originalnoj nošnji i plesovima iz ludbreškog kraja. Zanimljiva je i zbirka starih žičanih instrumenata koje koristi tamburaška sekcija.

Iako dosadašnji rad KUD-a izgleda opsežan, Društvo namjerava još više osnažiti svoje djelovanje. Kao primarni zadatak postavljeno je omasovljenje članstva u folklornoj i tamburaškoj sekciji, oživljavanje dramske sekcije, poboljšanje kvalitete rada svih sekcija, nabavka novih nošnji, instrumenata, rekvizita, uređenje prostorija Društva. Osim što potiče razvijanje plesnih i glazbenih sposobnosti, rad u KUD-u "Anka Ošpuh" doprinosi međugeneracijskoj suradnji, razvijanju tolerancije i tinskog rada. Svojim radom i suradnjom s ostalim kulturnim i građanskim udrugama i ustanovama u Ludbregu, Kulturno umjetničko društvo "Anka Ošpuh" daje puni doprinos razvoju kulturnog amaterizma u Ludbregu.

Literatura:

Winter, M.: Iz povijesti Ludbrega i okolice, Ludbreg, 2000.

Ludbreg, skupina autora, Ludbreg, 1983.

Ludbreški list

Arhiva KUD-a "Anka Ošpuh" Ludbreg